

Інформаційний супровід є необхідною умовою залучення та підтримки інвестицій. Інформація для потенційних внутрішніх та зовнішніх інвесторів про можливості суб'єктів бізнесу та об'єкти інвестування повинна включати найважливіші параметри сфери виробництва та життєдіяльності, а саме: загальноекономічні, політичні, соціальні, правові, екологічні та інші умови інвестування. Наявність відповідної інформаційної бази сприяє зменшенню невизначеності і зумовленого нею ризику, підвищенню ефективності та обґрунтованості прийнятих рішень. Разом з тим, доступність інформації про переваги інвестування у вітчизняні бізнес-структури сприятиме активізації інвестиційно-інноваційної діяльності.

Фінансові методи спрямовані на залучення та ефективне використання фінансових ресурсів для реалізації заходів, пов'язаних з інвестиційно-інноваційним розвитком підприємств. До джерел фінансового забезпечення відносять фінансові ресурси: бюджетні кошти, власні кошти підприємств та організацій, кредитні ресурси, залучені кошти, кошти міжнародних організацій, іноземні інвестиції, гранти тощо. Попри всі переваги використання власних джерел підприємств та організацій, їх обсяги є обмеженими для активної інвестиційно-інноваційної діяльності. До пріоритетних зовнішніх джерел фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності варто віднести: довгострокові кредитів банків з використанням іпотечного кредитування та проектного фінансування; випуск цінних паперів та діяльність на внутрішньому й міжнародному фондовому ринку; використання лізингових операцій для оновлення основних засобів; розвиток венчурного фінансування.

Розглянуті методи інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки за умови застосування їх на державному, регіональному та бізнес-рівні, сприятимуть оновленню матеріально-технічної бази вітчизняних підприємств, підвищенню їх ефективності та конкурентоспроможності.

Використана література:

1. Білик В. В. Характеристика інноваційно-інвестиційної складової в системі економічної безпеки підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 10(1). С. 35-38.
2. Механізми управління соціоєкологоекономічною безпекою держави: колективна монографія / Л. М. Черчик, Н. В. Коленда та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. М. Черчик. Луцьк: Терен, 2019. 280 с.

Самолук Н., к.е.н, доц.
Козійчук В., студент
 Національний університет водного
 господарства та природокористування
 м. Рівне, Україна

ОЦІНКА БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Створення сприятливого ділового клімату в Україні є однією із стратегічних

цілей державної політики. Адже створення умов для максимально повної реалізації потенціалу підприємництва забезпечуватиме конкурентоспроможність та ефективність вітчизняних підприємств. Для цього, насамперед необхідна достовірна інформація щодо оцінки стану бізнес-середовища функціонування підприємств.

Для аналізу сучасного стану розвитку середовища бізнес-діяльності в Україні нами було обрано та досліджено динаміку десяти показників та рейтингів (рис. 1).

Рис.1. Місце України в глобальних рейтингах дослідження ключових елементів бізнес-середовища у 2018 р. [1; 3]

Індекс рівня глобалізації країн світу є комбінованим показником, який дозволяє оцінити масштаб інтеграції тієї чи іншої країни в глобальний простір і порівняти різні країни за його компонентами – економічними, соціальними та політичними. Україна в 2017 році змістилася на 45 позицію з 41, що свідчить про погіршення показників залученості до глобальних процесів. На думку фахівців це пов'язано з повільністю трансформаційних процесів в політико-правовому середовищі, що негативно впливає як на економічну, так і на соціальну сфери [2].

Індекс економічної свободи є інструментом для поглибленого аналізу економік у всьому світі та розраховується на підставі 12 показників, згрупованих в чотири категорії економічної свободи: верховенство права (захист прав власності, ефективність судової системи, урядова сумлінність); обмеження уряду (податковий тягар, державні витрати, фіскальне здоров'я); регуляторна ефективність (свобода бізнесу, свобода ринку праці, монетарна свобода); відкритість ринків (свобода торгівлі, свобода інвестицій, фінансова свобода). Як видно з рис.1, у 2018 р. в рейтингу за рівнем економічної свободи Україна зайняла 148 місце, піднявшись на 18 позицій порівняно з попереднім роком. Покращення показника обумовлено, в основному, поліпшенням свободи торгівлі, грошово-кредитної свободи і зниженням корупційного навантаження [2].

Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI) вимірює загальну конкурентоспроможність країни. У 2018 році Україна посіла 81 місце у даному рейтингу покращивши свою позицію на декілька пунктів. До проблемних факторів, які знизили позицію країни в рейтингу відносяться: інфляція, корупція, політична нестабільність, рівень оподаткування та податкове законодавство. Хоча в цілому фахівці позитивно оцінюють зміни в бізнес-середовищі країни, проте

вони відбуваються дуже повільно і не мають суттєвого ефекту.

Американський журнал Forbes публікує щорічні рейтинги найкращих та найгірших країн для ведення бізнесу. Журнал оцінює 153 країни за 15 критеріями: право власності, ступінь впровадження інновацій, рівень оподаткування, технології, рівень корупції, свобода, бюрократизм і захищеність інвесторів. У 2018 році список найкомфортніших країн для ведення бізнесу очолили Великобританія, Нова Зеландія, Нідерланди, Швеція та Канада, а Україна опинилася на 80 позиції, опустившись на 6 пунктів в порівнянні з минулим роком [2].

Аналізуючи показники рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business) за 10 років, можна побачити, що Україна піднялася з 142 позиції у 2010 р. до 71 - у 2019 р. Як видно з табл. 1, до основних здобутків у створенні умов розвитку бізнесу можна віднести: умови реєстрації підприємства; умови реєстрації власності (сьогодні ця процедура потребує 17 днів, тоді як у 2013 році – 69); правові засади захисту прав інвесторів; умови оподаткування (кількість податків зменшилося з 28 до 5).

Таблиця 1

Динаміка рейтингової оцінки умов ведення бізнесу в Україні [1]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Позиція у загальному рейтингу	142	145	152	137	112	87	83	80	76	71
Реєстрація підприємства	134	118	112	50	47	70	30	20	52	56
Отримання дозволу на будівництво	181	179	180	183	41	139	140	140	35	30
Підключення до електромереж	-	-	169	166	172	138	-	130	128	135
Реєстрація власності	141	164	166	149	97	64	61	63	64	63
Кредитування	30	32	24	23	13	17	19	20	29	32
Захист інвесторів	109	109	111	117	128	87	88	70	81	72
Оподаткування	181	181	181	165	164	106	107	84	43	54
Міжнародна торгівля	139	139	140	145	148	109	109	115	119	78
Забезпечення виконання контрактів	43	43	44	42	45	98	98	81	82	57
Відновлення платоспроможності	145	150	156	157	162	141	141	150	149	145

Глобальний індекс інновацій оцінює інноваційної діяльності країн за 81 показником (включаючи фактори, які впливають на розвиток інновацій, в т.ч. політичне середовище, освіту, інфраструктуру та складність ведення бізнесу). В 2018 р. Україна зайняла 50 місце в рейтингу, покращивши свою позицію на 6 пунктів. Основною причиною таких позитивних змін є людський капітал, ефективне застосування якого є основною конкурентною перевагою країни. Основним фактором, який стримує інноваційний розвиток України є низький рівень витрат на дослідження, що змушує шукати інші джерела фінансування та призводить до міграції науковців за межі України.

Індекс сприйняття корупції є показником поширеності корупції в державному секторі. Як видно з рис.1. Україна посіла 120 місце в даному

рейтингу покращивши свою позицію в порівнянні з минулим роком. Серед причин, які дозволили піднятися Україні в рейтингу, основними є: робота Антикорупційних органів, реєстрація електронних декларацій, реформа державних закупівель та обов'язкового використання системи ProZorro, реформа ринку газу та ін. Проте наявність інших проблем та неспішність їх вирішення підтверджують, що корупція залишається для бізнесу однією з головних проблем.

Міжнародний індекс захисту права власності є показником, який вимірює досягнення країн світу з точки зору захисту прав приватної власності. В даному рейтингу Україна знаходиться майже в кінці списку - у 2017 р. на 123 місці, а в 2018 - на 110. Фахівці наголошують, що Україні потрібно спрямувати зусилля на зміцнення правового середовища для захисту прав на фізичну та інтелектуальну власність, оскільки саме ці питання залишаються досі не врегульованими.

В рейтингу податкового навантаження Україна піднялася на 43 позицію в порівнянні з 84 місцем у 2017 р. Найбільше на це вплинуло зниження ЄСВ та зменшення кількості податків. Однак, Україна поступається іншим країнам у вимогах і правилах заповнення податкової звітності [2].

Глобальний індекс підприємництва (GEI) є показником економічної активності, що базується на аналізі умов для старту та розвитку бізнесу. В 2019 р. у рейтингу GEI Україна зайняла 77 позицію, а це на 4 пункти нижче минулого року. Водночас дана ситуація є кращою в порівнянні з Російською Федерацією та Румунією, і гіршою – в порівнянні з іншими сусідніми країнами (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка оцінки підприємницької активності за GEI [1]

<i>Країни</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>Зміни</i>	<i>Сусідні країни</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>Зміни</i>
США	83,37	83,6 1	86,8 0	↑+3,4 3	Польща	46,6 2	50,4 2	49,5 0	↑+2,88
Швейцарія	77,96	80,4 5	82,2 0	↑+4,2 4	Угорщина	36,2 6	36,3 8	46,2 0	↑+9,94
Панама	26,15	27,7 5	25,5 0	↓- 0,65	Словаччина	44,1 1	44,8 7	42,6 0	↓-1,5
Україна	26,87	26,7 8	25,2 0	↓- 1,67	Румунія	37,0 6	38,1 8	38,6 0	↑+1,54
Індія	25,83	28,3 8	25,1 0	↓- 0,73	Російська Федерація	25,4 3	25,2 2	24,8 0	↓-0,63
Чад	8,77	8,98	8,80	↑+0,0 3	Молдова	21,3 0	21,2 2	20,2 0	↓-1,1

Таким чином, дослідження позицій України в глобальних рейтингах дозволяє зробити висновки про сучасний стан розвитку середовища бізнесу, і як бачимо воно не зовсім комфортне. І хоча в динаміці за окремими індикаторами, що входять до складу різних рейтингів ситуація покращується, але кардинально на стан бізнес-середовища це не впливає.

Використана література:

1. Мировые рейтинги Украины / Мировой атлас данных. – Режим доступу: <https://knoema.ru/atlas/Украина/topics/Мировые-рейтинги>

2. Пісна О. М. Ключові показники розвитку середовища бізнес-діяльності в Україні // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. - 2018. - Т. 29(68), № 3. - С. 5-10.

3. Україна у глобальних рейтингах 2017-2018 / Український інститут майбутнього. – Режим доступу: <https://www.uifuture.org/post/ukraine-u-globalnih-rejtingah-2017-2018/>

Смоленюк Р., к. е. н., доцент
Хмельницький навчально-науковий інститут
Тернопільського національного
економічного університету

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ДЕТЕРМІНАНТИ УСПІШНОГО РОЗВИТКУ

Наукові дослідження засад фінансово-економічної доцільності реструктуризації підприємств сільського господарства є актуальним в умовах політико-економічної нестабільності в Україні, поглиблення конкуренції на продовольчих ринках та пов'язаних з нею ризиків, генерованих особливостями поглиблення міжнародних інтеграційних процесів в аграрному секторі економік. Економічна політика держави має фокусуватися на інституціональних реформах, ціль яких – здійснення заходів щодо збільшення частки прямих інвестицій. В умовах дестабілізації суспільно-політичної системи пріоритетними завданнями держави є боротьба з корупцією, реалізація судової й податкової реформ, реструктуризація управління державними підприємствами, а також проведення поетапної пенсійної реформи.

В сучасній економіці проблематикою розвитку агропромислового виробництва і його державної підтримки займаються провідні вітчизняні науковці: Бородіна О. (аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки) [1]; Григор'єва Х. (співвідношення правових категорій державної підтримки сільського господарства та державної аграрної політики) [2, с. 64–68]; Давидова І. (фінансове забезпечення розвитку економіки) [3, с. 81–88]; Саблук П. (засади трансформаційних процесів в аграрній сфері) [4, с. 25–36].

Україна має потужний потенціал для нарощування виробництва та експорту сільськогосподарської продукції. Комітет Верховної Ради з питань аграрної та земельної політики запропонував закласти 8,4 млрд грн на підтримку аграрного сектору на 2020 рік, з яких 2,5 млрд грн – на підтримку тваринництва. У держбюджеті на 2019 рік на підтримку АПК було передбачено 5,7 млрд грн. Крім того, з 1 січня 2017 року в Україні діє поправка в Податковому кодексі, яка скасувала спеціальний режим оподаткування для аграріїв і вони перейшли на загальну систему оподаткування. Проте з 2017 року уряд ввів режим прямого дотування аграріїв «квазіаккумуляцію ПДВ», щоб компенсувати втрати сільгоспвиробників від скасування спецрежиму ПДВ [5].

Проте залишаються відкритими питання розвитку агропромислового виробництва на основі методології структурної інтеграції, зокрема проблеми управління матеріальними і фінансовими потоками. Аналіз літературних джерел